

دانشگاه علامه طباطبائی (ره)
دانشکده اقتصاد
پایان نامه دکتری علوم اقتصادی

عنوان:

عدالت و رشد در نظامهای اقتصادی

از دیدگاه

تحول مفهوم مالکیت در نظریه پردازی های اقتصادی

استاد راهنما:

دکتر مسعود درخشان

اساتید مشاور:

دکتر حمید ناظمان و دکتر یدالله دادگر

نگارنده:

محمد جواد نوراحمدی

شهریور ماه ۱۳۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا»

«حکومت آسمانها و زمین و آنچه میان آن دو قرار دارد

از آن خداست». (مائده/۱۷)

«هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ»

«اوست که شما را جانشینانی در زمین قرار داد». (فاطر/۳۹)

«لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ»

«ما رسولان خود را با دلایل روشن فرستادیم، و با آنها کتاب (آسمانی) و میزان (شناسایی حق

از باطل و قوانین عادلانه) نازل کردیم تا مردم قیام به عدالت کنند». (حدید/۲۵)

«إِعْدُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى»

«عدالت کنید که به پرهیزگاری نزدیکتر است». (مائده/۸)

«وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ»

«و اگر اهل شهرها و آبادیها، ایمان می آوردند و تقوا پیشه می کردند،

برکات آسمانها و زمین را بر آنها می گشودیم». (اعراف/۹۶)

دانشگاه علامه طباطبائی (ره)
دانشکده اقتصاد
پایان نامه دکتری علوم اقتصادی

عنوان:

عدالت و رشد در نظامهای اقتصادی

از دیدگاه

تحول مفهوم مالکیت در نظریه پردازی های اقتصادی

استاد راهنما:

دکتر مسعود درخشان

اساتید مشاور:

دکتر حمید ناظمان و دکتر یدالله دادگر

نگارنده:

محمد جواد نوراحمدی

شهریور ماه ۱۳۹۰

تأییدیه هیات داوران

تقدیم به:

همسر م

به پاس

صبر، ایثار و همراهی اش

در طی انجام این پژوهش

تشکر و قدردانی

«الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما كنا لنهتدی لولا أن هدانا الله»

خداوند متعال را شاکرم که توفیق انجام این پژوهش را به ما عنایت فرمود و ما را از راهنمایی های اساتیدی عالم برخوردار نمود و نیز از همراهی و همیاری خانواده ای صمیمی بهره مند گردانید. پس از حمد و سپاس خداوند و شکر نعمات الهی، بر خود لازم می دانم از استاد گرانقدر جناب آقای دکتر مسعود درخشان که راهنمایی این رساله را به رغم اشتغالات فراوان، دلسوزانه بر عهده گرفتند و ما را از نظرات و تجربیات ارزشمند علمی خود در تمامی مراحل انتخاب موضوع، انتخاب چارچوب تحلیلی مناسب و نهایتاً در تدوین و تبویب و نتیجه گیری از رساله بهره مند نمودند، صمیمانه تشکر نمایم. همچنین ضروری است از اساتید گرانقدر آقایان دکتر حمید ناظمیان و دکتر یدالله دادگر که در جایگاه مشاوران این رساله ما را از نظرات و راهنمایی های خود جهت تسهیل در امر تدوین رساله و تدقیق، تعمیق و تکمیل آن برخوردار نمودند، متواضعانه تشکر نمایم. همچنین بر خود فرض می دانم از اساتید داور رساله یعنی آقایان دکتر محمد مهدی عسکری و دکتر سید محمد رضا سید نورانی و نیز سرکار خانم دکتر پروین که با طرح سوالات و نقدهای علمی خود موجب روشن شدن کاستی های رساله و بر انگیزته شدن تلاش مجدد نگارنده در جهت اصلاح نواقص آن گردیدند، خاضعانه تشکر نمایم. از خداوند متعال توفیقات روزافزون علمی و معنوی این اساتید بزرگوار را خواهانم.

بی شک به ثمر نشستن مطالعات و کارهای علمی بدون حمایت های روحی و معنوی خانواده امکان پذیر نمی باشد لذا شایسته و بایسته است که از همسر صبور و فداکارم که اینار گرانه بار سنگین این پژوهش را برای ما قابل تحمل نمود صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم. همچنین از پدر و مادر عزیزم که همواره در تمامی مراحل تحصیل مشوق و راهنمایم بوده اند و دائماً از دعای خیر آنها بهره مند بوده ام متواضعانه تشکر کرده و عافیت و سعادت دنیا و آخرت ایشان را از خداوند بزرگ خواستارم. در مرحله بعد باید از سایر اعضای خانواده ام یعنی برادران و خواهران عزیزم و نیز سایر بستگان و دوستانم که از دلگرمی و دعای آنها نیز برخوردار بوده ام صمیمانه تشکر نمایم.

علاوه بر ضرورت وجود راهنمایان علمی و حامیان معنوی جهت انجام پژوهش های علمی، گروه دیگری نیز وجود دارند که امور اجرایی و سخت افزاری را بر عهده دارند. بدین وسیله از تمامی کارمندان آموزشی و پژوهشی دانشکده و نیز کارمندان زحمتکش و خدوم کتابخانه و انتشارات تقدیر و تشکر می نمایم.

در پایان ضمن سپاسگذاری مجدد از همه کسانی که به نحوی در تدوین این رساله نقش داشته اند، تاکید می نمایم که به رغم تلاش فراوان ما جهت برخورداری و استفاده هر چه بیشتر از راهنمایی ها و ارشادات اساتید گرانقدر، با توجه به بضاعت علمی ناچیز نگارنده، کاستی های فراوانی در این رساله به چشم می خورد که همه آنها را متوجه نگارنده دانسته و از خداوند قادر متعال می خواهم توفیق و فرصت تکمیل این پژوهش را در مطالعات آینده در اختیار ما قرار داده و ما را با تعالیم وحیانی خود که از طریق انبیا به ما رسیده است جهت دستیابی به نظام اجتماعی و اقتصادی عادلانه، هر چه بیشتر آشناتر گرداند. «والسلام علی من اتبع الهدی»

چکیده

این رساله به تبیین پیوند میان تحول ساختار مالکیت و عدالت اقتصادی از یک سو و نیز ارتباط تحول ساختار مالکیت با رشد اقتصادی از سوی دیگر در تحول نظریه ها و نظام های اقتصادی می پردازد. توجه به این واقعیت که ساختار مالکیت زیربنای همه نظام های اقتصادی را تشکیل می دهد و نیز در نظر گرفتن این حقیقت که تحقق عدالت اقتصادی و تامین رشد اقتصادی هدف اصلی کلیه نظام های اقتصادی و متاثر از ساختار مالکیت آن ها می باشد، اهمیت این رساله و ضرورت انجام آن روشن می نماید.

نزدیک شدن به مفهومی از مالکیت که بستر ساز رشد اقتصادی عادلانه باشد و نقد ساختار مالکیت موجود در نظام سرمایه داری معاصر بر اساس اندیشه اقتصاد اسلامی از جمله اهداف این رساله می باشد. برای دستیابی به این اهداف، از روش تحلیلی-توصیفی و نیز رویکرد تاریخی با مراجعه به منابع مرتبط با موضوع رساله در مطالعات فلسفی، حقوقی، سیاسی، تاریخی، دینی و اقتصادی استفاده شده است.

در این رساله تحولات تاریخی ساختار مالکیت در ارتباط با عدالت و رشد اقتصادی که متاثر از تحولات نظری و عینی می باشد، بررسی شده است. دستاورد اصلی این رساله علاوه بر تبیین نسبت میان ساختار مالکیت، عدالت و رشد اقتصادی در تحول نظریه ها و نظام های اقتصادی، تشریح این حقیقت است که اسلام بر اساس تعریف صحیح و کاملی که از عدالت ارائه می کند، ساختار مالکیتی عرضه می کند که رشد اقتصادی و عدالت اجتماعی را تضمین می نماید.

واژه های کلیدی: ساختار مالکیت، عدالت اقتصادی، رشد اقتصادی، سرمایه داری، اقتصاد اسلامی،

تاریخ اندیشه های اقتصادی، نظام های اقتصادی

فهرست مختصر

۱	مقدمه
۴	کلیات رساله
۴	الف. بیان مسأله
۷	ب. پیشینه و سوابق موضوع رساله
۱۱	ج. فرضیه ها و سؤالهای رساله
۱۱	د. اهداف رساله
۱۲	ه. روش شناسی
۱۲	و. سازماندهی مطالب
۱۳	فصل اول:
۱۳	تاکید تعالیم دینی و اندیشه های فلسفی بر پیامدهای ساختار مالکیت بر عدالت اقتصادی از دوران باستان
۱۳	تا پایان قرون وسطا
۱۴	۱-۱. بررسی حقوق مالکیت در دوران باستان
۲۳	۱-۲. بررسی تاثیر اندیشه های فلسفی و حقوقی در یونان و روم باستان بر مفهوم مالکیت
۳۷	۱-۳. تاثیر دین مسیحیت در تحولات مفهوم مالکیت تا پایان قرون وسطا
۶۲	جمع بندی
۷۱	فصل دوم:
۷۱	زمینه های تغییر یافتن تاکید تعالیم دینی و اندیشه های فلسفی در خصوص پیامدهای ساختار مالکیت از عدالت اقتصادی به رشد اقتصادی پس از قرون وسطا
۷۲	۲-۱. بررسی تاثیر نهضت اصلاح دینی بر مفهوم مالکیت
۷۷	۲-۲. جایگزینی فئودالیسم توسط سرمایه داری تجاری و تاثیر آن بر مالکیت، عدالت و رشد
۹۱	۲-۳. انقلاب علمی قرن هفدهم و تحولات مفهوم مالکیت
۱۰۰	جمع بندی
۱۰۶	فصل سوم:
۱۰۶	بررسی علل ثروت ملل و نحوه توزیع آن در مکاتب فیزیوکراسی و کلاسیک مبتنی بر مالکیت خصوصی
۱۰۷	۳-۱. شروع تحلیل جامع درباره علل ثروت ملل و نحوه توزیع آن در مکتب فیزیوکراسی
۱۱۵	۳-۲. عدالت و رشد در اندیشه بنیانگذاران مکتب کلاسیک و پیامدهای آن برای مالکیت
۱۳۶	۳-۳. زمینه های تغییر تمرکز مطالعات اقتصادی از بررسی علل ثروت ملل به علل فقر ملل
۱۵۸	جمع بندی
۱۶۶	فصل چهارم:

۱۶۶	تحلیل رابطه حقوق مالکیت خصوصی با علل فقر ملل در مکتب سوسیالیسم در واکنش به پیامدهای تاکید مکتب کلاسیک بر دلالت های این حقوق نسبت به علل ثروت ملل
۱۶۷	۴-۱. الگوهای ارائه شده توسط سوسیالیست های تخیلی برای اصلاح ساختار مالکیت سرمایه داری
۱۸۲	۴-۲. اندیشه سوسیالیست های دولتی آلمان درباره توزیع ثروت
۱۸۷	۴-۳. بررسی نظر مارکس در سوسیالیسم علمی مبنی بر الغای مالکیت خصوصی
۲۰۱	جمع بندی
۲۰۶	فصل پنجم:
۲۰۶	عکس العمل به مارکسیسم و جهت گیری تفکر اقتصادی در مسیر ایجاد همگرایی بین علل ثروت و فقر ملل برای دستیابی به رشد همراه با عدالت اقتصادی
۲۰۷	۵-۱. حذف تدریجی مفاهیم مالکیت و عدالت از تحلیل های اقتصادی توسط نئو کلاسیک ها
۲۱۷	۵-۲. سایر عکس العمل ها به مارکسیسم در جهت حفظ نظام سرمایه داری
۲۳۳	۵-۳. زمینه های احیای مفاهیم مالکیت و عدالت در تحلیل های اقتصادی در نیمه دوم قرن بیستم
۲۵۳	جمع بندی
۲۶۴	فصل ششم:
۲۶۴	تحلیلی از حقوق مالکیت مقید در اندیشه های اقتصاد اسلامی
۲۶۵	۶-۱. مالکیت و عدالت از دیدگاه قرآن و روایات
۲۷۱	۶-۲. بررسی اجمالی نظر متفکران مسلمان در تمدن اسلامی و دوران معاصر درباره مالکیت و عدالت
۳۰۰	۶-۳. بررسی نظرات برخی از صاحب نظران اقتصادی شیعه معاصر درباره مالکیت، عدالت و رشد
۳۳۹	جمع بندی
۳۴۵	جمع بندی و پیشنهادهایی برای مطالعات آینده
۳۴۵	الف. جمع بندی رساله
۳۵۲	ب. پیام سیاسی رساله
۳۵۳	ج. پیشنهادهایی برای مطالعات آینده
۳۵۴	منابع و مآخذ
۳۵۴	الف. منابع فارسی و عربی
۳۷۱	ب. منابع انگلیسی

فهرست تفصیلی

۱	مقدمه
۴	کلیات رساله
۴	الف. بیان مسأله
۷	ب. پیشینه و سوابق موضوع رساله
۷	بررسی مطالعات مرتبط با موضوع رساله در خارج از ایران
۹	بررسی مطالعات مرتبط با موضوع رساله در ایران
۱۱	ج. فرضیه ها و سؤالهای رساله
۱۱	د. اهداف رساله
۱۲	ه. روش شناسی
۱۲	نوع روش تحقیق
۱۲	روش گردآوری اطلاعات و داده ها
۱۲	روش تجزیه و تحلیل داده ها
۱۲	و. سازماندهی مطالب
۱۳	فصل اول:
۱۳	تاکید تعالیم دینی و اندیشه های فلسفی بر پیامدهای ساختار مالکیت بر عدالت اقتصادی از دوران باستان
۱۳	تا پایان قرون وسطا
۱۴	۱-۱. بررسی حقوق مالکیت در دوران باستان
۱۴	۱-۲. ریشه های حقوق مالکیت در دوران ماقبل تاریخ
۱۵	۱-۳. بررسی حقوق مالکیت در سومر، مصر و اسرائیل باستان
۱۷	۱-۴. رابطه حقوق مالکیت با نظام سیاسی در یونان باستان
۲۰	۱-۵. بررسی رابطه بین عملکرد اقتصادی و تغییرات حقوق مالکیت در روم باستان
۲۱	۱-۶. حقوق مالکیت محدود و عدالت در شریعت حضرت موسی(ع)
۲۳	۱-۲. بررسی تاثیر اندیشه های فلسفی و حقوقی در یونان و روم باستان بر مفهوم مالکیت
۲۳	۱-۲-۱. حقوق مالکیت محدود در یونان باستان
۲۳	الف. نظریه عدالت افلاطون
۲۵	ب. مالکیت اشتراکی در اندیشه افلاطون
۲۶	ج. محدودیت مالکیت خصوصی از نظر افلاطون
۲۷	د. نقد مالکیت اشتراکی افلاطون و دفاع از مالکیت خصوصی محدود توسط ارسطو
۲۹	ه. مالکیت بردگان و دیدگاه ارسطو درباره تجارت و ربا
۳۰	و. تقسیم عدالت به کلی و جزئی
۳۱	ز. نقد آموزه مُثُل افلاطون

۳۱	ح. نظریه ارسطو درباره عدالت اقتصادی
۳۳	۲-۱. حقوق مالکیت مطلق رومی و پیامدهای آن درباره رشد و توزیع
۳۵	۳-۱. دیدگاه سیسرون درباره مالکیت خصوصی محدود و عدالت بر مبنای قانون طبیعی
۳۷	۳-۱. تاثیر دین مسیحیت در تحولات مفهوم مالکیت تا پایان قرون وسطا
۳۷	۳-۱-۱. خلقت و سرپرستی از دیدگاه کتاب مقدس
۳۸	۳-۲-۱. فقر و ثروت در کتاب مقدس
۳۹	۳-۳-۱. عدالت از منظر کتاب مقدس
۴۰	الف. آفرینش انسان و مأموریت یافتن وی مبنی بر اجرای عدالت در حکومت
۴۱	ب. عدالت خدایی به مثابه همبستگی با محرومان و ستمدیدگان و اهمیت آن برای عدالت انسانی
۴۱	ج. عدالت در انجیل: احیای نیت اصلی شریعت موسی توسط عیسی مسیح (ع)
۴۲	۳-۴-۱. تعریف عدالت از منظر کتاب مقدس
۴۳	۳-۵-۱. رد حقوق مالکیت مطلق رومی توسط حضرت عیسی مسیح (ع) و آباء کلیسا
۴۵	۳-۶-۱. حقوق مالکیت مقید به تعالیم مسیحیت از منظر آگوستین
۴۷	۳-۷-۱. حقوق مالکیت مطلق در رهبانیت و حقوق مالکیت محدود در فئودالیسم
۵۰	۳-۸-۱. احیای اندیشه های ارسطو در مورد مالکیت و عدالت توسط توماس آکویناس
۵۲	الف. تاثیر نظرات ارسطو بر دیدگاه آکویناس درباره مالکیت
۵۴	ب. تفکیک قائل شدن آکویناس بین اداره اشیاء و بهره مندی از آنها و دلالت های آن برای رابطه فرد و جامعه
۵۴	ج. نزاع دومینیکن ها و پاپ با فرانسیسکن ها و دلالت های آن برای مفهوم مالکیت
۵۶	د. نگاه ارگانیک و سلسله مراتبی آکویناس به جامعه و پیامدهای آن
۵۷	ه. طرح مجدد عدالت اقتصادی ارسطویی در قرون وسطا توسط آکویناس
۵۹	و. نظر آکویناس درباره ربا
۶۰	ز. زمینه های تحول معنای حق از بر حق بودن به معنای حق داشتن در اواخر قرون وسطا
۶۲	جمع بندی
۶۲	خلاصه فصل
۷۱	فصل دوم:
۷۱	زمینه های تغییر یافتن تاکید تعالیم دینی و اندیشه های فلسفی در خصوص پیامدهای ساختار مالکیت از عدالت اقتصادی به رشد اقتصادی پس از قرون وسطا
۷۲	۲-۱. بررسی تاثیر نهضت اصلاح دینی بر مفهوم مالکیت
۷۲	۱-۱-۲. علل پیدایش نهضت اصلاح دینی
۷۳	۲-۱-۲. اعتراض جان ویکلیف به فساد اقتصادی کلیسای کاتولیک
۷۴	۳-۱-۲. نقد توماس مور نسبت به مالکیت خصوصی
۷۴	۴-۱-۲. توسعه روحیه سرمایه داری در نتیجه تعالیم الهیات کالوینیستی
۷۷	۲-۲. جایگزینی فئودالیسم توسط سرمایه داری تجاری و تاثیر آن بر مالکیت، عدالت و رشد
۷۷	۱-۲-۲. بررسی عوامل موثر بر تضعیف فئودالیسم
۷۸	۲-۲-۲. توسعه کشتیرانی و تاثیر آن بر گسترش تجارت

- ۲-۳-۲. زوال روحیه دینی و توسعه مادی گری و انسان مدارى در نتیجه وقوع رنسانس
- ۲-۴-۲. دفاع نهضت اصلاح دینی از تجارت و قرض ربوی و تاثیر آن بر رشد اقتصادی مغرب زمین
- ۲-۲-۵. علل پیدایش مکتب مرکانتیلیسم و طرح نخستین دلایل افزایش ثروت ملل از سوی آن
- ۲-۲-۶. افول مفهوم عدالت اقتصادی و اعلام بی معنا بودن آن توسط هابز
- ۲-۲-۷. دیدگاه منفعت طلبانه هابز در مورد عدالت
- ۲-۲-۸. دفاع از مالکیت خصوصی بر مبنای تصاحب و کار
- الف. حق مالکیت بر مبنای تصاحب در اندیشه گروسیوس
- ب. نظریه حق طبیعی مالکیت جان لاک
- ج. اثبات حق طبیعی نسبت به مالکیت نامحدود خصوصی توسط لاک
- د. ضرورت تاسیس حکومت برای حفاظت از مالکیت از منظر لاک
- ه. دلالت نظریه مالکیت لاک در مورد مالیات های دولتی
- و. استعمار و نظریه مالکیت لاک
- ۲-۳. انقلاب علمی قرن هفدهم و تحولات مفهوم مالکیت
- ۲-۳-۱. ریشه های طرز فکر جدید در اندیشه های آکویناس، بیکن و اکام
- ۲-۳-۲. تحول اندیشه علمی در نتیجه رنسانس و اصلاحات دینی
- ۲-۳-۳. انقلاب علمی، نهضت روشنگری و تحولات دینی متعاقب آنها
- ۲-۳-۴. رابطه حقوق مالکیت با انقلاب صنعتی و رشد اقتصادی در قرن های هجدهم و نوزدهم
- جمع بندی
- خلاصه فصل
- فصل سوم:
- بررسی علل ثروت ملل و نحوه توزیع آن در مکاتب فیزیوکراسی و کلاسیک مبتنی بر مالکیت خصوصی
- ۳-۱. شروع تحلیل جامع درباره علل ثروت ملل و نحوه توزیع آن در مکتب فیزیوکراسی
- ۳-۱-۱. اصول مکتب فیزیوکراسی از نگاه کنه
- ۳-۱-۲. رابطه نظام و قوانین طبیعی و الهی با مالکیت و عدالت
- ۳-۱-۳. منشا ثروت از نظر فیزیوکراتها
- ۳-۱-۴. نظریه توزیع درآمد فیزیوکرات ها و دلالت های آن برای حق مالکیت
- ۳-۱-۵. جایگاه و وظایف دولت در مکتب فیزیوکراسی
- ۳-۱-۶. انتقادهای تورگو نسبت به نظرات فیزیوکراتها
- ۳-۱-۷. ریشه ها و پیامدهای نابرابری و راه حل روسو در قالب حقوق مالکیت محدود
- ۳-۲. عدالت و رشد در اندیشه بنیانگذاران مکتب کلاسیک و پیامدهای آن برای مالکیت
- ۳-۲-۱. شرایط عدالت در اندیشه هیوم و دیدگاه او درباره نابرابری و مالکیت خصوصی
- ۳-۲-۲. نظریه اسمیت در مورد علل ثروت ملل و نحوه توزیع آن
- الف. نویسندگان موثر بر افکار و نظریه های اسمیت
- ب. اعتقادات فلسفی - دینی اسمیت و شرایط اقتصادی - اجتماعی دوران زندگی او

۱۲۳	ج. بررسی تضاد بین نظریه احساسات اخلاقی و ثروت ملل اسمیت
۱۲۵	د. مفهوم ثروت و عوامل تعیین کننده رشد و هماهنگی اقتصادی در اندیشه اسمیت
۱۲۸	ه. بررسی رابطه دولت با مالکیت، عدالت و رشد اقتصادی در نظام طبیعی اسمیت
۱۳۰	و. توزیع، برابری و عدالت در نظریات اسمیت
۱۳۱	عوامل تعیین کننده در نظریه توزیع اسمیت و جایگاه مالکیت خصوصی در آن
۱۳۴	رابطه مالکیت خصوصی، رشد و نابرابری در اندیشه اسمیت
۱۳۶	۳-۳. زمینه های تغییر تمرکز مطالعات اقتصادی از بررسی علل ثروت ملل به علل فقر ملل
۱۳۶	۱-۳-۱. مفهوم مالکیت و عدالت در اندیشه فایده گرایی جرمی بنتام
۱۳۹	۲-۳-۳. قانون جمعیت مالتوس و تبدیل خوش بینی حاکم بر دوران پس از اسمیت به بدبینی
۱۳۹	الف. نظر گادوین درباره مالکیت و خوش بینی او و کندرسه به آینده اقتصاد
۱۴۰	ب. قانون جمعیت مالتوس و دلالت های آن برای چشم انداز بدبینانه اقتصاد و علل فقر
۱۴۲	۳-۳-۳. تاثیر قوانین غله بر چشم انداز بدبینانه ریکاردو به اقتصاد
۱۴۴	۴-۳-۳. نظریه توزیع درآمد ریکاردو
۱۴۵	الف. پیامدهای نظریه بهره مالکانه زمین ریکاردو برای مفهوم مالکیت
۱۴۷	ب. عوامل موثر بر پیدایش تضاد بین منافع طبقات مختلف اقتصاد
۱۴۹	۵-۳-۳. زمینه های دفاع جان استوارت میل از مالکیت محدود و لزوم دخالت دولت در اقتصاد
۱۵۰	الف. وجود تضاد و دوگانگی در نظریات میل
۱۵۱	تاثیرپذیری نظریات میل از سوسیالیسم
۱۵۲	بسط نظریه فایده گری بنتام توسط میل در جهت منافع عمومی و همبستگی اجتماعی
۱۵۳	ب. دلالت های تفکیک میل بین قوانین تولید و توزیع برای اصلاحات اجتماعی
۱۵۵	ج. اصلاحات اجتماعی پیشنهاد شده توسط میل
۱۵۵	الغاء نظام مزدوری به وسیله جمعیت های تعاونی تولید
۱۵۶	اجتماعی ساختن بهره مالکانه زمین از طریق مالیات ارضی
۱۵۷	تقلیل نابرابری های ثروت به وسیله تحدید حق ارث
۱۵۸	جمع بندی
۱۵۹	خلاصه فصل
۱۶۶	فصل چهارم:
	تحلیل رابطه حقوق مالکیت خصوصی با علل فقر ملل در مکتب سوسیالیسم در واکنش به پیامدهای تاکید مکتب کلاسیک بر
۱۶۶	دلالت های این حقوق نسبت به علل ثروت ملل
۱۶۷	۱-۴. الگوهای ارائه شده توسط سوسیالیست های تخیلی برای اصلاح ساختار مالکیت سرمایه داری
۱۶۷	۱-۴-۱. مروری بر پیشینه سوسیالیسم قبل از قرن نوزدهم
۱۷۰	۲-۴-۱. نقد سیمونندی بر توزیع ثروت و نظام مالکیت سرمایه داری و راه حل پیشنهادی او
۱۷۱	۳-۴-۱. تاکید سن سیمون بر صنعت و جایگاه مالکیت در تولید
۱۷۲	۴-۴-۱. انتقاد سن سیمونیان نسبت به مالکیت خصوصی در دو بعد تولید و توزیع ثروت
۱۷۵	۵-۴-۱. تعبیر پرودون از مالکیت به منزله «دزدی»
۱۷۸	۶-۴-۱. راه حل سوسیالیست های تعاون طلب برای اصلاح نظام سرمایه داری

- ۱۸۲ ۴-۲. اندیشه سوسیالیست های دولتی آلمان درباره توزیع ثروت
- ۱۸۲ ۴-۲-۱. توزیع عادلانه محصول و مالکیت اجتماعی و سایل تولید از نگاه رودبرتوس
- ۱۸۴ ۴-۲-۲. مداخله دولت در اقتصاد از نگاه لاسال
- ۱۸۵ ۴-۲-۳. اعاده حیثیت واگنر برای دخالت دولت در اقتصاد
- ۱۸۷ ۴-۳. بررسی نظر مارکس در سوسیالیسم علمی مبنی بر الغای مالکیت خصوصی
- ۱۸۸ ۴-۳-۱. بررسی زندگی و آثار علمی مارکس در زمینه اقتصاد
- ۱۸۹ ۴-۳-۲. تأثیر پذیری مارکس از فلسفه آلمانی
- ۱۹۰ ۴-۳-۳. تحلیل شرایط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی دوران مارکس
- ۱۹۲ ۴-۳-۴. بررسی چارچوب فکری و روش شناسی مارکس
- ۱۹۴ ۴-۳-۵. اثبات استثمار در شیوه تولید و حقوق مالکیت سرمایه داری توسط مارکس
- ۱۹۶ ۴-۳-۶. دیدگاه مارکس درباره ناعادلانه بودن ذاتی نظام سرمایه داری
- ۱۹۸ ۴-۳-۷. چگونگی پیدایش، توسعه و فروپاشی سرمایه داری از نگاه مارکس
- ۲۰۱ جمع بندی
- ۲۰۲ خلاصه فصل
- ۲۰۶ فصل پنجم:
- عکس العمل به مارکسیسم و جهت گیری تفکر اقتصادی در مسیر ایجاد همگرایی بین علل ثروت و فقر ملل برای دستیابی به رشد همراه با عدالت اقتصادی
- ۲۰۶
- ۲۰۷ ۵-۱. حذف تدریجی مفاهیم مالکیت و عدالت از تحلیل های اقتصادی توسط نئو کلاسیک ها
- ۲۰۸ ۵-۱-۱. جایگاه مالکیت در نظرات گوسن به عنوان یکی از پیشگامان اقتصاد نئو کلاسیک
- ۲۰۹ ۵-۱-۲. زمینه های تغییر در واژه و محتوای اقتصاد سیاسی توسط جونز
- ۲۱۰ ۵-۱-۳. جایگاه مالکیت و عدالت در نظریات والراس
- ۲۱۱ ۵-۱-۴. تأثیر دغدغه های اخلاقی و ریاضی مارشال بر نظرات او در مورد مالکیت و توزیع
- ۲۱۲ ۵-۱-۵. اثبات کارا و عادلانه بودن توزیع نئو کلاسیکی توسط کلارک
- ۲۱۴ ۵-۱-۶. نقد و یکسب نسبت به نظام بازار آزاد
- ۲۱۴ ۵-۱-۷. توزیع درآمد از دیدگاه پارتو راه حل او برای مشکل فقر
- ۲۱۵ ۵-۱-۸. دفاع پیگواز سیاست های توزیع مجدد درآمدی موافق با کارایی و رشد
- ۲۱۶ ۵-۱-۹. نظریات رابینز و فریدمن در جدایی اقتصاد از اخلاق و تفکیک اقتصاد اثباتی از دستوری
- ۲۱۷ ۵-۲. سایر عکس العمل ها به مارکسیسم در جهت حفظ نظام سرمایه داری
- ۲۱۸ ۵-۲-۱. تأثیر تعالیم اجتماعی کلیسای کاتولیک بر مفهوم مالکیت
- ۲۲۱ ۵-۲-۲. دلالت های پیدایش، گسترش و تضعیف دولت های رفاه و کمونیستی برای مالکیت، عدالت و رشد اقتصادی
- ۲۲۲ ۵-۲-۳. حق رای همگانی به عنوان عاملی برای مهار واکنش بر ضد حقوق مالکیت مطلق
- ۲۲۴ ۵-۲-۴. تغییر نام نظام سرمایه داری به نظام بازار
- ۲۲۴ الف. ریشه های تاریخی بدنامی نظام سرمایه داری
- ۲۲۶ ب. مفهوم نظام بازار و انواع آن

۲۲۷	ج. شکل های مختلف مالکیت و موسسه در نظام های بازاری
۲۲۸	د. تفکیک مالکیت از مدیریت و کنترل در شرکت های مدرن
۲۳۰	۵-۲-۵. راه حل کینز برای نجات سرمایه داری در قالب رشد اقتصادی از طریق مداخله دولت در اقتصاد
۲۳۱	۵-۲-۶. دخالت و عدم دخالت در بازار از منظر اقتصاد توسعه و اقتصاد نئولیبرال
۲۳۳	۵-۳. زمینه های احیای مفاهیم مالکیت و عدالت در تحلیل های اقتصادی در نیمه دوم قرن بیستم
۲۳۳	۱-۳-۵. طرح مجدد مفهوم مالکیت در تحلیل های اقتصادی توسط نهاد گرایان جدید
۲۳۴	الف. اهمیت نهادها و نهاد حقوق مالکیت در اقتصاد نهاد گرای جدید
۲۳۶	ب. تعریف حقوق مالکیت و ابعاد مختلف آن
۲۳۶	ج. پیامدهای حفاظت و نقض حقوق مالکیت برای رشد اقتصادی
۲۳۸	د. جایگاه رشد اقتصادی و توزیع درآمد در تعیین حقوق مالکیت
۲۴۲	۲-۳-۵. تاثیر نظریه عدالت رالز بر احیای مجدد عدالت در تحلیل های اقتصادی
۲۴۲	الف. تلاش رالز برای ایجاد سازگاری بین آزادی و برابری (کارایی و عدالت) در نظریه عدالت
۲۴۳	عدالت به عنوان صفت نهادهای اجتماعی
۲۴۳	نظریه عدالت رالز و اصول دوگانه آن
۲۴۴	دلالت های اصول عدالت رالز در مورد برابری، توزیع، مالکیت و رشد اقتصادی
۲۴۵	ب. تاکید بر حقوق مالکیت مطلق و رد عدالت توزیعی در نظریه عدالت استحقاقی نوزیک
۲۴۶	نظریه عدالت استحقاقی نوزیک
۲۴۷	دلالت های نظریه عدالت نوزیک برای نقش دولت در اقتصاد و عدالت توزیعی
۲۴۸	ج. اولویت آزادی بر عدالت و رد نظریه های عدالت توزیعی از منظر هایک
۲۴۹	زیربنای فلسفی و معرفت شناختی نظریه عدالت هایک
۲۴۹	خود جوش تلقی کردن نظام اقتصادی بازار آزاد و پیامدهای آن برای عدالت و برابری
۲۵۱	رابطه مالکیت با آزادی و عدالت از دیدگاه هایک
۲۵۲	عدالت اجتماعی به منزله خطرناک ترین تهدید علیه عدالت و آزادی
۲۵۳	جمع بندی
۲۵۴	خلاصه فصل
۲۶۴	فصل ششم:
۲۶۴	تحلیلی از حقوق مالکیت مقید در اندیشه های اقتصاد اسلامی
۲۶۵	۱-۶. مالکیت و عدالت از دیدگاه قرآن و روایات
۲۶۵	۱-۱-۶. مالکیت خداوند و جانشینی انسان در قرآن و روایات
۲۶۵	الف. مالکیت مطلق خداوند
۲۶۶	ب. اموال به عنوان امانت و عاریه نزد انسان
۲۶۷	ج. اموال به عنوان پشتوانه و مایه قوام زندگی
۲۶۷	۲-۱-۶. قسط و عدالت در قرآن و روایات
۲۷۱	۲-۶. بررسی اجمالی نظر متفکران مسلمان در تمدن اسلامی و دوران معاصر درباره مالکیت و عدالت
۲۷۱	۱-۲-۶. جایگاه عدالت و حقوق مالکیت در مدینه فاضله فارابی
۲۷۳	۲-۲-۶. رابطه عدالت با دوام و زوال حکومت ها در اندیشه خواجه نظام الملک طوسی

- ۲۷۵ ۶-۲-۳. نحوه به دست آوردن مالکیت و محدودیت‌های آن از منظر غزالی
- ۲۷۶ ۶-۲-۴. عدالت در اندیشه خواجه نصیرالدین طوسی مقارن با حمله مغول
- ۲۷۷ الف. اثر حمله مغول در تغییر مبادی علمی ایران و رشد تصوف
- ۲۷۸ ب. تعریف عدالت در فلسفه سیاسی خواجه نصیر
- ۲۸۱ ۶-۲-۵. مفهوم و جایگاه عدالت در اندیشه های قطب الدین محمد شیرازی
- ۲۸۲ ۶-۲-۶. قیمت عادلانه و نقش دولت در تنظیم اقتصاد از منظر ابن تیمیه
- ۲۸۲ الف. قیمت معادل یا قیمت عادلانه از نظر ابن تیمیه
- ۲۸۳ ب. سود عادلانه از دیدگاه ابن تیمیه
- ۲۸۴ ج. نظر ابن تیمیه درباره کنترل قیمت ها توسط دولت
- ۲۸۴ د. فقر و توزیع درآمد از نظر ابن تیمیه
- ۲۸۵ ه. نهاد حسبه از دیدگاه ابن تیمیه
- ۲۸۵ ۶-۲-۷. پیامدهای بی عدالتی برای رشد و توسعه از منظر ابن خلدون
- ۲۸۷ ۶-۲-۸. محقق کرکی و تجویز پرداخت خراج به شاهان صفوی
- ۲۸۸ ۶-۲-۹. اخباری گری و مقابله با علوم عقلی در دوران صفویه
- ۲۸۹ ۶-۲-۱۰. محقق سبزواری و اندیشه عدالت در دوران انحطاط صفویه
- ۲۹۰ ۶-۲-۱۱. عدالت و پیامدهای آن در معراج السعاده ملا احمد نراقی
- ۲۹۲ ۶-۲-۱۲. بررسی و رد شبهه مطرح نشدن عدالت در روابط اقتصادی در نوشته‌های متفکران مسلمان قرون وسطا
- ۲۹۵ ۶-۲-۱۳. بررسی مختصر نظریات متفکران اقتصاد اسلامی معاصر درباره مالکیت
- ۲۹۵ الف. بررسی دیدگاههای مشترک صاحب نظران اقتصاد اسلامی معاصر در مورد مالکیت
- ۲۹۶ ب. قلمروهای اختلاف نظر در مورد مالکیت
- ۳۰۰ ۶-۳. بررسی نظرات برخی از صاحب نظران اقتصادی شیعه معاصر درباره مالکیت، عدالت و رشد
- ۳۰۰ ۶-۳-۱. مالکیت محدود بر مبنای اصل جانشینی از نگاه مرحوم طالقانی
- ۳۰۰ الف. محدودیت مالکیت انسان بر مبنای اصل جانشینی
- ۳۰۱ ب. ریشه مشکلات اقتصادی از منظر طالقانی
- ۳۰۲ ج. برخی احکام اسلامی درباره مالکیت و نقد نظام های سرمایه داری و سوسیالیسم بر اساس آنها
- ۳۰۳ ۶-۳-۲. مالکیت محدود به عدالت از نگاه استاد شهید مرتضی مطهری
- ۳۰۳ الف. جایگاه و اهمیت مالکیت و ثروت در اسلام
- ۳۰۵ ب. اعتباری بودن مالکیت و نسبت آن با دنیای واقعی
- ۳۰۶ ج. نسبت مالکیت با غریزه، قانون و عدالت
- ۳۰۷ د. رابطه اصل اختصاص با اصل مالکیت در اعتباریات قبل و بعد الاجتماع از دیدگاه علامه
- ۳۰۸ ه. بررسی نسبت میان حقوق فطری و مالکیت محدود انسان
- ۳۰۹ و. دلالت حقوق فطری نسبت به رابطه میان فرد و جمع از منظر علامه طباطبایی و شهید مطهری
- ۳۱۰ ز. مقایسه دیدگاه اسلام در زمینه مالکیت با دیدگاه های سوسیالیستی و سرمایه داری
- ۳۱۲ ۶-۳-۳. بررسی عوامل محدود کننده مالکیت از نگاه شهید صدر و دلالت های آن برای رشد اقتصادی عادلانه
- ۳۱۴ الف. ریشه مشکلات اقتصادی از نظر شهید صدر
- ۳۱۴ بینش مادی به مثابه زیربنای اصلی مشکلات اجتماعی و اقتصادی

۳۱۵	تضاد بین منافع شخصی و اجتماعی به عنوان ریشه معضل اجتماعی
۳۱۶	ظلم در روابط اجتماعی و کفران نعمت به منزله منشأ مشکلات اقتصادی
۳۱۷	ب. بینش معنوی و توحیدی: راه حل رفع مشکلات اجتماعی و اقتصادی و بستر تحقق عدالت
۳۱۸	ج. مبنای تشکیل جامعه توحیدی و زندگی اجتماعی عادلانه
۳۱۹	د. خلافت انسان و دلالت های آن در مورد مالکیت، عدالت و رشد اقتصادی
۳۲۲	ه. عدالت اجتماعی، هدف موازین و معیارهای الهی درباره ثروت و مالکیت برای انسان جانشین
۳۲۳	و. نظریه توزیع شهید صدر و ارتباط آن با مالکیت و عدالت
۳۲۳	کسب مالکیت بر مبنای کار در نظریه های توزیع قبل و بعد از تولید
۳۲۸	کسب مالکیت بر مبنای مالکیت: نظریه مبادله
۳۳۰	کسب مالکیت بر مبنای احتیاج طبق اصول تامین و توازن اجتماعی: توزیع مجدد
۳۳۳	ز. نظریه تولید شهید صدر و ارتباط آن با ثروت، عدالت و رشد اقتصادی: رشد عادلانه ثروت
	ح. نقد ویژگی ها و پیامدهای ساختار مالکیت در نظام سرمایه داری معاصر بر اساس نظرات شهید صدر درباره موازین عدالت در اقتصاد اسلامی
۳۳۵	
۳۳۶	بینش مادی در مقابل بینش معنوی و توحیدی مبتنی بر وحی
۳۳۷	ابعاد مختلف ساختار مالکیت در نظام های اقتصادی
۳۳۹	جمع بندی
۳۴۰	خلاصه فصل
۳۴۵	جمع بندی و پیشنهادهایی برای مطالعات آینده
۳۴۵	الف. جمع بندی رساله
۳۵۲	ب. پیام سیاستی رساله
۳۵۳	ج. پیشنهادهایی برای مطالعات آینده
۳۵۴	منابع و مآخذ
۳۵۴	الف. منابع فارسی و عربی
۳۷۱	ب. منابع انگلیسی

فهرست جداول:

- جدول شماره (۱-۱): حقوق مالکیت محدود و عدالت در شریعت حضرت موسی(ع)..... ۶۶
- جدول شماره (۱-۲): مالکیت و عدالت در مدینه فاضله افلاطون ۶۷
- جدول شماره (۱-۳): نقد افلاطون و طرح ابعاد عدالت اقتصادی توسط ارسطو..... ۶۸
- جدول شماره (۱-۴): تاثیر حقوق طبیعی رواقیان بر دیدگاه سیسرون درباره مالکیت و عدالت ۶۹
- جدول شماره (۱-۵): تاثیر دین مسیحیت بر تحولات مفهوم مالکیت تا پایان قرون وسطا ۷۰
- جدول شماره (۲-۱): بررسی تاثیر نهضت اصلاح دینی بر مفهوم مالکیت..... ۱۰۴
- جدول شماره (۲-۲): جایگزینی فئودالیسم توسط سرمایه داری تجاری ۱۰۵
- جدول شماره (۳-۱): شروع تحلیل جامع درباره علل ثروت ملل و نحوه توزیع آن در مکتب فیزیوکراسی ۱۶۲
- جدول شماره (۳-۲): بررسی نظرات آدام اسمیت درباره عدالت، رشد و مالکیت ۱۶۳
- جدول شماره (۳-۳): بررسی نظرات بنتام و ریکاردو..... ۱۶۴
- جدول شماره (۳-۴): بررسی آراء جان استوارت میل ۱۶۵
- جدول شماره (۴-۱): بررسی نظر مارکس در سوسیالیسم علمی مبنی بر الغای مالکیت خصوصی..... ۲۰۵
- جدول شماره (۵-۱): حذف تدریجی مفاهیم مالکیت و عدالت از تحلیل های اقتصادی توسط نئوکلاسیک ها ۲۵۸
- جدول شماره (۵-۲): اقتصاددانان نهادگرای جدید..... ۲۵۹
- جدول شماره (۵-۳): نظریه عدالت جان رالز ۲۶۰
- جدول شماره (۵-۴): نظریه عدالت استحقاقی رابرت نوزیک ۲۶۱
- جدول شماره (۵-۵): سراب عدالت اجتماعی از دید هایک ۲۶۳
- جدول شماره (۶-۱): نظرات سید محمود طالقانی درباره مالکیت ۳۴۲
- جدول شماره (۶-۲): نظرات شهید مطهری درباره مالکیت..... ۳۴۳
- جدول شماره (۶-۳): بررسی عوامل محدودکننده مالکیت از نگاه شهید صدر و دلالت های آن برای رشد اقتصادی عادلانه ۳۴۴
- جدول شماره ۷: نظریات متفکران درباره مالکیت در طی ادوار مختلف تاریخ اندیشه اقتصادی ۳۵۱

